

Referat fra møde i Udvalget for Plantegenetiske Ressourcer den 6. april 2021

Deltagere: *Formand* Birte Boelt, Aarhus Universitet
Ahmed Jahoor, Nordic Seed A/S
Kirsten Jørgensen, Københavns Universitet
Lasse Lose, Pometet, Københavns Universitet
Hanne Lakkenborg Kristensen, Aarhus Universitet, Årslev
Søren Thorndahl Jørgensen, Landbrug & Fødevarer
Anne Fabricius, Dansk Gartneri
Bettina Buhl, Det Grønne Museum, Gl. Estrup
Gerbrich Koudenburg, Miljøstyrelsen
Gert Poulsen, Frøsamlernerne
Claus Saabye Erichsen, Dakofo
Gerhard Deneken, Tystoftefonden
Jette Nydam Hansen, NordGen
Landbrugsstyrelsen: Mette Kathrine Fjelstrup Justesen (punkt 3) og Birgitte Lund (referent).

Afbud: Morten Greve Pedersen, DLF; Ea Riis, DANESPO; Erik Dahl Kjær, Københavns Universitet og Lars Sørensen, Økologisk Landsforening.

Punkt 1. Velkommen

Formanden bød velkommen til mødet i Udvalget, som for første gang blev afholdt virtuelt pga. den fortsatte corona-hjemsendelse.

Punkt 2. Dagsorden

Dagsorden blev godkendt som følger:

- 1) Velkommen (formanden)
- 2) Godkendelse af dagsorden (formanden)
- 3) Meddelelser fra
 - a. Formanden
 - b. Landbrugsstyrelsen
 - c. Medlemmerne, herunder status fra danske repræsentanter i NordGens afgrøde arbejdsgrupper
- 4) Status for opbevaring af de frøformerede ressourcer - opformering af frøaccessioner og ny database GENBIS, (NordGen)
- 5) Status for opbevaring af de vegetativt formerede ressourcer, (KU og AU)
- 6) Status for aftale om indlagring og bevaring i NordGen af sorter på dansk sortliste siden 1990, (Tystoftefonden)
- 7) Eventuelt
- 8) Næste møde

Punkt 3. Meddelelser fra

a) Formanden

På senest afholdte møde på Det Grønne Museum tilbage i oktober 2019 pegede gruppearbejde på forskellige initiativer i forhold til at skaffe flere ressourcer til det plantegenetiske ressource område. Efterfølgende kontaktede formændene for de husdyr- og plantegenetiske ressourcer i fælles brev ministeren mhp. at få et møde i stand for at orientere om udfordringerne med den nuværende bevilling til området. Ministerhenvendelsen var imidlertid aldrig blevet besvaret, hvorfor det kan være aktuelt nu at få den nye minister i tale. Formanden stillede sig til rådighed igen i forhold til at gentage initiativet.

b) Landbrugsstyrelsen

Organisationsændring i LBST pr. 1. marts 2021 betyder, at Gitte Wolf er overgået til andet område og området med jordbrugets genetiske ressourcer er flyttet til EU & Projekt, hvor Mette Justesen er teamleder.

Analyse af jordbrugets genetiske ressourcer samt Intern Revision: Med baggrund i anbefalinger fra den interne analyse i Landbrugsstyrelsens i 2019 af hele området for jordbrugets genetiske ressourcer, og for samtidig at kunne opfylde en række henstillinger fra Intern Revision i 2020, blev det besluttet at gå efter modellen 'Ny administration'. Det betyder, at den administrative sagsbehandling af de forskellige tilskudsordninger på området er overgået til enheden Projekttilskud i Augustenborg fra og med 1. januar 2021, medens den faglige understøttelse og koordinering af området samt sekretariatsbetjening af udvalg fortsat vil blive varetaget i enheden EU & Projekt, tidligere Miljø & Biodiversitet, fra og med 1. marts 2021.

Den økonomiske ramme til jordbrugets genetiske ressourcer i 2021 er uændret på 4,2 mio. kr. og heraf 1 mio. kr. til indgåelse af nye Planteaftaler.

Planteaftaler i 2021: Ligesom de foregående år skal Landbrugsstyrelsen indgå målrettede planteaftaler med en eller flere udpegede aktører. Planteaftalerne er en aftalebaseret ordning uden ansøgning, men er bundet op på strategien på området og indgås derfor med aktører, hvor der er behov for at give tilskud til konkrete projekter. De nærmere regler og betingelser fremgår af de indgåede aftaler med tilsagn om tilskud til flerårige projektaktiviteter for at gennemføre de beskrevne aktiviteter i 'Strategi for jordbrugets plantegenetiske ressourcer 2017 – 2020', som der pt. arbejdes for at forlænge. Baggrunden for planteaftalerne er at kunne sikre bevaringen af jordbrugets plantegenetiske ressourcer, som ikke er omfattet af Fødevareministeriets forskningsbaserede myndighedsaftaler. Da det er nødvendigt at sikre Danmarks langsigtede bevaringsansvar for disse ressourcer, er der på finansloven hjemmel til at indgå sådanne aftaler med aktører, som alene kan udføre disse specifikke aftaleprojekter.

Landbrugsstyrelsen præsenterede herefter tre forslag til aftaleprojekter, som vurderes nødvendige at prioritere gennemførelse af for ikke at miste værdifuldt materiale. Samtidig taler alle forslag ind i den aktuelle politiske dagsorden med fokus på en mere plantebaseret fødevareproduktion.

- NN, 500.000 kr.
Opformering af ca. 200 accessioner af hestebønner (1.000 frø/accession (to år) i drivhus og isoleringstelt) til bevaring i NordGen fra internationalt samarbejdsprojekt NORFA, støttet af Innovationsfonden, ved Jens Stougaard og Stig Uggerhøj Andersen, AU.

- Svend Erik Nielsen, om restfinansiering af 212.500 kr. (budget 957.500 kr.).
Leksikon over gamle danske grøntsagsarter – kulturhistorie, beskrivelser, frøavl og mad.
- NN, XX kr.
Reservation af midler til at gearde nordiske midler og efterkomme dansk efterslæb omkring arbejdet med
Afgroedernes vilde slægtninge (Crop Wild Relatives, CWR) sikre overensstemmelse og synergi mellem den danske bevaringsindsats og indsatsen i de øvrige nordiske lande omkring afgroedernes vilde slægtninge, jf. igangværende nordiske projekter med dansk deltagelse.

Landbrugsstyrelsen oplyste, at der ikke er taget endelig beslutning om prioritering af aftaleprojekterne.

Proces ny strategi for jordbrugets plantegenetiske ressourcer: Landbrugsstyrelsen arbejder ud fra at opnå en toårig forlængelse for 2021 og 2022 af 'Strategi for jordbrugets plantegenetiske ressourcer 2017 – 2020'. Således vil der, vil der i 2022, blive arbejdet for at opnå interessentinddragelse og muligvis inviteret til temamøder i forbindelse med forberedelserne til udvikling af en ny strategi. Når det er sagt, mener Landbrugsstyrelsen fortsat, at strategien for 2017 - 2020 er højaktuel og spiller ind i den aktuelle politiske dagsorden med omstilling til en mere plantebaseret fødevareproduktion, hvor bevaringen og brugen af diversiteten indenfor jordbrugets plantegenetiske ressourcer har en fundamental rolle.

Formanden præsenterede teamleder Mette Justesen for udvalget, som grundet andre møder i styrelsen deltog mellem kl. ca. 10.30 – 11.15. Formanden hilste hende velkommen og ser frem til samarbejdet med hende.

c) Medlemmerne

Alle deltagerne opdaterede fra deres respektive områder. Generelt var der melding om stigende fokus på plantebaserede fødevarer. Herunder proteinafgroeder, bl.a. nævntes ærter til frisk konsum og til forarbejdningsvirksomheder, nye afgroeder og robuste planter og sorter tilpasset miljø- og klimahensyn til fødevare- og foderproduktion, herunder kvalitets- og dyrkningsegenskaber. Derudover er der også interesse for urban farming. I den nye politiske dagsorden spiller den genetiske agrodversitet en vigtig rolle.

Det Grønne Museum åbner den 21. april. I maj / juni kommer den nordiske udendørsudstilling til haven om afgroedernes vilde slægtninge (CWR) med formidling på ti plancher. Projektet 'En del af din egen historie – med kokke som formidler' er blevet forlænget til udgangen af 2021 pga. COVID-19 nedlukningen.

Miljøstyrelsen deltager i nyt nordisk CWR projekt 2021 – 2023 finansieret af Nordisk Ministerråd.

Frøsamlerne informerede bl.a., om deltagelse i NordGens artie pea projekt og i det europæiske projekt 'Farmers Pride' om on-farm conservation, som er forlænget pga. COVID-19, og nævnte i den forbindelse, at de nationale koordinatore i ECPGR inden for den nærmeste tid vil blive kontaktet om etablering af et europæisk *in situ* bevarings netværk. Derudover deltager Frøsamlerne i en arbejdsgruppe for Svend Erik Nielsens nye projekt 'Leksikon over gamle danske grøntsagssorter - kulturhistorie, beskrivelser, frøavl og mad'.

Aarhus Universitet oplyste at NordGens Basisfrølager nu er flyttet fra Årslev til Flakkebjerg og etableret i nyopførte faciliteter til formålet.

Der blev rapporteret om mødedeltagelse i NordGens afgrødearbejdsgrupper og fremhævet, at det er vigtigt, at arbejdsgruppemedlemmerne forholder sig kritisk til NordGens afvisning af frøaccessioner i genbanken og dermed ændring i mandat for accessionerne.

NordGen oplyste, at der er ansat en ny curator, Pernilla Andersson, som afløser for Jette Nydam Hansen.

Punkt 4. Status for opbevaring af de frøformerede ressourcer – opformering af frøaccessioner og ny database GENBIS

NordGen præsenterede status for bevaringsarbejdet med de frøformerede arter og orienterede om den nye dokumentationsdatabase GENBIS (præsentation vedhæftet). Processen med afvikling af det oparbejdede efterslæb på regenerering af frøsamlingen forløber som planlagt. Samtidig er der udviklet et kvalitetssystem undervejs med 254 instruktioner for frølaboratoriet og for opformering af frø i mark og væksthus.

Formanden takkede Jette Nydam Hansen for hendes deltagelse og store engagement som observatør i udvalget igennem hele hendes kontraktperiode på NordGen, som hun nu afslutter for at gå på pension.

Punkt 5. Status for opbevaring af de vegetativt formerede ressourcer

Aarhus Universitet vedligeholder fortsat forsøgsmarkerne og den vegetative grøntsagssamling i Årslev. Der er dog planer om at flytte forsøgsmarkerne til Det Grønne Museum. Fremover er det Antonios Petridis (apetridis@food.au.dk), der har ansvaret for den vegetative grøntsagssamling ved AU.

Pometet, Københavns Universitet har afsluttet projekterne 'Udvidelse af projekt virusrensning af bevaringsværdige æblesorter på Pometet' og 'Kontrol af rigtigheden af ny anlagt pæresamling'. I pæresamlingen har projektet dog vist, at der mangler sorter i samlingen, og for at opnå en korrekt og unik samling er der behov for DNA testning af pæresorterne, ligesom det tidligere er udført i æblesamlingen.

Derudover er der under planteaftalerne et igangværende projekt 'Virusrensning af mandat jordbærsorter i Pometets samling'. Virusrensning af de 50 stærkeste accessioner er foretaget, hvor de tilbageværende accessioner er de mere udfordrende.

NordGens nye database GENBIS trækker mange ressourcer hos Pometet her under indkørfasen, men vurderes at blive et nyttigt redskab på sigt. Derimod bliver Æblenøglen ved Pometet ikke længere understøttet af NordGens dokumentationsdatabase efter nedlukning af den gamle database SESTO. Der er pågående udredning med KU's IT afdeling i forhold til at hoste Æblenøglen fremover for at sikre data og brugernes adgang til nøglen.

Punkt 6. Status for aftale om indlagring og bevaring i NordGen af sorter på dansk sortsliste siden 1990

Tystoftefonden gennemgik planteaftaleprojektet 'Indlagring og bevaring i NordGen af sorter på dansk sortsliste siden 1990', som blev indgået i 2016 og forlænget til 2020. Under gennemgangen er der samlet op på godkendte nordiske sorter med henvendelse til de respektive anmeldere. 704 sorter mangler. For 522 af disse sorter har anmeldere ikke svaret, og endvidere

er det ikke alle anmeldere, der har ønsket at få sorten bevaret i NordGen. Der er således kun modtaget frø af 59 sorter, og det er nødvendigt med yderligere opformering af 15 af sorterne i 2021 for at opnå tilstrækkeligt med frø til bevaring i NordGen.

Tystoftefonden har fra og med 2020 indført en ny proces, der betyder, at i takt med anmeldelsen af en ny sort bliver anmelder samtidig spurgt, hvorvidt anmelder ønsker, at standardprøven af selv- og fremmedbestøvende sorter (excl. hybrider og deres forældrekomponenter) bliver bevaret i NordGen, efter endt sortslisteoptagelse og/eller plantenyhedsbeskyttelse (DK/EU). Med denne proces bliver sorterne løbende indlagret i NordGens frøsamling. Kun få anmeldere har indtil videre ikke ønsket efterfølgende bevaring i NordGen. Der er udelukkende tale om sorter af landbrugsafgrøder og ingen grøntsager.

Punkt 7. Eventuelt

Det Grønne Museum rejste en udfordring omkring Landbrugsstyrelsens økologi kontrol hos dem, [idet haven og markdriften blev kontrolleret som en samlet enhed, og var ikke blevet godkendt pga. de mange forskellige sorter i haven, som bruges til forsknings- og demonstration og dermed ikke har kommerciel produktion for øje]. Landbrugsstyrelsen oplyste, at problemet ville blive taget videre internt i styrelsen.

Punkt 8. Næste møde

Næste møde forventes afholdt efter sommerferien, når det forhåbentlig bliver muligt, at mødes fysisk igen. Der er tradition for to årlige møder et i Landbrugsstyrelsen i København og et på besøg hos et medlem af udvalget.